

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Studijní program:	Ekonomika a management
Studijní obor:	Řízení a ekonomika podniku
Školící pracoviště:	Modelova univerzita v Brně Provozně ekonomická fakulta
Téma:	Ekonomické hodnocení negativních externalit způsobených dopravou
Doktorand:	Ing. Alena Vyskočilová
Oponent:	Doc. Ing. Alena Tichá, Ph.D.

a) Zhodnocení, jak disertační práce splnila stanovený cíl

Předložené téma disertační práce je velmi aktuální, neboť se jedná o celostátně sledovanou problematiku. Zabývá se dopravou se zaměřením na její negativní dopady, které způsobují škody na zdraví, majetku, životním prostředí, ale také značné finanční ztráty s dopadem do státního rozpočtu. Hlavním cílem práce je ekonomické hodnocení negativních externalit, které doprava způsobuje a které do současného výpočtu nejsou zahrnovány. Podkladem pro vymezení dílčích cílů práce se staly mnohé výzkumné úkoly, na nichž se autorka podílela. Prvním dílčím cílem je stanovení metodického postupu pro výpočet vybraných negativních externalit, tedy subjektivních nákladů a neregistrovaných dopravních nehod. Druhým dílčím cílem je provedení vlastního výpočtu a finanční ocenění vybraných negativních externalit za rok 2013 a následně finanční ocenění celkových ztrát z dopravní nehodovosti na pozemních komunikacích. Třetím dílčím cílem je popis dopadu negativních externalit z dopravy na stát, státní rozpočet a další dotčené subjekty. Lze konstatovat, že disertační práce splnila vytyčené cíle.

b) Vyjádření k postupu řešení problému a k výsledkům disertační práce s uvedením konkrétního přínosu studenta

Práce je řešena systematicky. Nejprve jsou vysvětleny základní pojmy a kategorie užívané v práci. Současný stav řešené problematiky je popsán s ohledem na tuzemské i zahraniční zdroje. Jsou uvedeny nedostatky dosud používané tuzemské „Metodiky pro výpočet ztrát z dopravní nehodovosti na pozemních komunikacích“, zejména to, že do výpočtu nejsou zahrnuty důležité negativní externality vyplývající z kalkulace subjektivních nákladů a neregistrovaných dopravních nehod, nebo škod na životním prostředí (hluk, emise) a ztrát času v souvislosti s dopravními zácpami. Snižování dopadů negativních externalit souvisí s problematikou bezpečnosti dopravy a s cílem snižovat počet dopravních nehod v ČR. Porovnání tuzemské metodiky se zahraničními postupy (zejména německým) vedlo autorku k návrhu na rozšíření současné metodiky také o ocenění subjektivních nákladů a neregistrovaných dopravních nehod. Dobrou oporou v těchto úvahách se ukázal Model

hodnocení mimoekonomických účinků rozvoje sítě zpracovaný v roce 1979 v Ústavu silničního hospodářství Praha. Ten vychází z údajů pojišťoven. Výsledky modelu jsou potvrzovány odbornými odhady.

Následně je přehledně uvedena právní problematika o odškodnění bolesti podle starého i nového občanského zákoníku a souvisejících předpisů.

Postup ocenění tzv. dodatečných nákladů (humanitárních a mimotržní produkce) je popsán podle německé metodiky. Popsána je i metodika WTP (metoda založená na ochotě platit). Také problematika ocenění neregistrovaných dopravních nehod je zachycena v zahraničních publikacích jako výchozí pro další postup při vývoji nové metodiky.

Předložený návrh metodiky pro ocenění vybraných externalit dopravy je založen na kvantitativním výzkumu. Pro ocenění subjektivních nákladů autorka navrhla metodický postup pro „výpočet náhrady škody stanovené soudy za způsobení újmy na zdraví“, který sestává ze šesti bodů počínaje stanovením legislativy až po interpretaci výsledků. Ty jsou následně podrobně rozebrány. Podstatné je získávání dat ze soudních rozsudků.

Pro ocenění neregistrovaných dopravních nehod byl zpracován metodický postup pro jejich finanční ocenění. Postup se stal součástí dosud platné Metodiky výpočtu ztrát z dopravní nehodovosti na pozemních komunikacích. Takto doplněná Metodika byla po rozsáhlých konzultacích s odborníky z dané oblasti přijata a certifikována Ministerstvem dopravy ČR v prosinci 2013.

Výsledky disertační práce jsou prezentovány v páté kapitole; vyjadřují naplnění cílů práce. Jasným přínosem disertační práce je strukturování problému a využití dostupných podkladů ke stanovení návrhu optimální metodiky. Postupně jsou oceněny subjektivní náklady pro jednu usmrčenou nebo těžce zraněnou nebo lehce zraněnou osobu. Dále jsou oceněny hmotné škody neregistrovaných dopravních nehod. Celkové náklady negativních externalit za rok 2013 jsou přehledně rozděleny na přímé náklady (náklady na zdravotní péči, hasičský záchranný sbor, policii, pojišťovny, soudy a soudní orgány) a nepřímé náklady (ztráty na produkci, sociální výdaje, subjektivní náklady jako škoda stanovená soudy). Jsou stanoveny jednotkové náklady dle závažnosti dopravní nehody a celkové negativní externality z dopravní nehodovosti za rok 2013.

c) Vyjádření k významu pro praxi nebo rozvoj vědního oboru

Předložená disertační práce a její výsledky a závěry jsou nesmírně cenné pro vědu i praxi. Přínosem po stránce vědecké i praktické je vytvoření doporučení pro ekonomické hodnocení vybraných negativních externalit, které v současném postupu zahrnuté nebyly. Předložená metodika umožní ocenit finanční výši celkových ztrát z dopravní nehodovosti na pozemních komunikacích včetně vyčíslení subjektivních nákladů neregistrovaných dopravních nehod. Důležitým praktickým přínosem je zpřesnění vstupních údajů do programu HDM-4, který slouží k hodnocení ekonomické efektivity silničních a dopravních staveb Ředitelstvím silnic a dálnic ČR. Výstupy budou používány také Ministerstvem dopravy a Centrem dopravního výzkumu. Výsledky práce upozorňují na finanční dopad a zatížení státu a státního rozpočtu také negativními externalitami dopravy; konkrétní čísla jsou uvedena v závěru práce a v přílohách.

d) Vyjádření k formální úpravě disertační práce a jazykové úrovni

Práce je přehledně členěna do šesti částí; součástí práce je také Seznam tabulek, grafů, obrázků, Přehled použité literatury a pět vhodných příloh doplňujících textovou část.

Po jazykové stránce je práce na výborné úrovni. Práce je zpracována velmi pečlivě, grafická úprava je na velmi dobré úrovni.

e) Otázky a připomínky oponenta

1. U některých vzorců vstupují do výpočtu odhady. Hned při stanovení dost důležitého přepočtového koeficientu k (str. 55) je navržena na základě konzultací s pojišťovny výše nákladů na zdravotní péči ze zákonného pojištění odpovědnosti $C_2 = 43\%$. Z jakých podkladů bylo toto číslo stanoveno?
2. Z hlediska orientace v textu je nutné upozornit na to, že chybí číslování vzorců, kterých je v práci celá řada.
3. Jak a k čemu bude konkrétně využívat výsledky předložené práce Ministerstvo dopravy a Centrum dopravního výzkumu (str.59)?
4. V předložené práci poněkud chybí srovnání nehodovosti s okolními státy ve vztahu například k počtu vozidel, počtu obyvatel, rozloze území či délce pozemních komunikací.

f) Jednoznačné vyjádření oponenta, zda doporučuje či nedoporučuje disertační práci k obhajobě

Na základě předložené disertační práce a po úspěšné obhajobě navrhuji udělení akademického titulu Ph.D. (philosophiae doktor).

V Brně dne 23.4.2015

Doc. Ing. Alena Tichá, Ph.D.

vedoucí studijního oboru
Management stavebnictví

Ústav stavební ekonomiky a řízení
Fakulta stavební
Vysoké učení technické v Brně